

สะมาลาแกน (ประตูป่าน)



สะมาลาแกน คือประตูป่าน 4 ทิศ (เหนือ - ออก - ตก - ใต้) แสดงขอบเขตพื้นที่หมู่บ้านบิซู เฉพาะบิซูเท่านั้น ที่จะสร้างบ้านเรือนอยู่ในขอบเขตพื้นที่นี้ บิซูที่แต่งงานกับบิฉ่า(คนที่ไม่ใช่เชื้อสายบิซู) จะต้องสร้างบ้านนอกเขต ปัจจุบัน ข้อห้ามนี้เลือนหายไปกับการขยายตัวของประชากร การแต่งงานกับบิฉ่ามีมากขึ้น และข้อจำกัดด้านที่ดินจึงมีการสร้างบ้านเรือนนอกเขตสะมาลาแกน บ้านผาแดง บ้านดอยชมพู ไม่ปรากฏสะมาลาแกนให้เห็นอย่างชัดเจน ยังคงเหลือเพียงเสาหลักหมู่บ้านที่บ้านดอยชมพู



เสาหลักหมู่บ้าน ดอยชมพู เป็นหลักฐานว่าชาวบิซู มีการลงหลักปักฐาน ณ พื้นที่แห่งนี้เป็น “หมู่บ้านบิซู”



การเปลี่ยนแปลง

ปัจจุบันบิซู มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนภายนอก และยอมรับวัฒนธรรมภายนอก จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงและผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

- ภาษาบิซู พูดเพี้ยนไปจากเดิม เด็กๆ เริ่มพุดไม่ได้
- การปฏิบัติตามพิธีกรรมดั้งเดิม เริ่มเลือนหาย
- ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ-สายตระกูลเริ่มเลือนลาง

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น จึงไม่ใช่เรื่องการสูญเสียความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของบิซู แต่การยอมรับตัวตนว่า “เรา คือ บิซู” ของคนรุ่นใหม่จะเป็นสิ่งบ่งชี้ความเปราะบางสำคัญว่า “บิซู” จะยังมีอยู่ต่อไปหรือไม่ อย่างไร



The Member States of the European Union have decided to link together their know-how, resources and destinies. Together, they have built a zone of stability, democracy and sustainable development whilst maintaining cultural diversity, tolerance and individual freedoms.

The European Union is committed to sharing its achievements and its values with countries and peoples beyond its borders.

This views expressed in this publication do not necessarily reflect the views of the European Commission

ชนเผ่าพื้นเมือง บิซู

กระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศ
ขึ้นทะเบียนภาษาบิซู เป็นมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ
ประจำปีพุทธศักราช 2557

โครงการ:

พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งให้แก่ชนเผ่าพื้นเมือง
ในประเทศไทย

ข้อมูลเพิ่มเติม

มูลนิธิชนเผ่าพื้นเมืองเพื่อการศึกษาและสิ่งแวดล้อม (ม.ก.ส)
188/525 ม.10 หมู่บ้านครูสภา ซ.21 ต.สันนาเม็ง อ.สันทราย
จ.เชียงใหม่ 50210
โทรศัพท์: 052-063110
E-mail: ipf@thai-ips.org
Website: www.thai-ips.org, www.thaiportal.net

จัดทำโดย:



สนับสนุนโดย:



ประวัติ

ชนเผ่าพื้นเมืองปืซู เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด เชียงราย แต่เดิมนั้นถูกเรียกรวมกับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ หรือ ละว้า โดยกลุ่ม คนเมือง (ไทยวน)

ปืซูมีวัฒนธรรมและภาษาพูดของตนเอง นักภาษาศาสตร์จัดให้อยู่ใน ตระกูลภาษาโลโลไต สาขาย่อยของตระกูลภาษาทิเบต-เบอร์มา กลุ่ม ชาติพันธุ์ปืซูเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา หลังจาก ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ที่จังหวัด เชียงใหม่

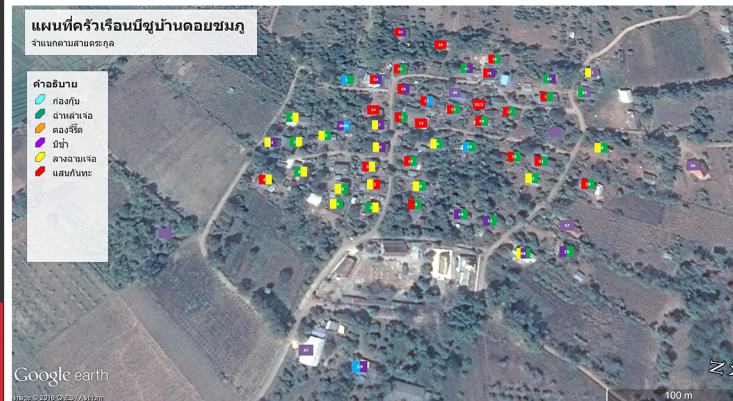


ชุมชนชาวปืซู

ชนเผ่าพื้นเมืองปืซู มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเชียงรายเกือบทั้งหมด และ มีการอ้างอิงถึงการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดลำปางด้วย แต่ไม่สามารถระบุพื้นที่ การตั้งถิ่นฐานได้ชัดเจนนัก ในปัจจุบันจะพบการกระจายตัวอยู่ 3 หมู่บ้าน ของ 3 อำเภอในจังหวัดเชียงราย

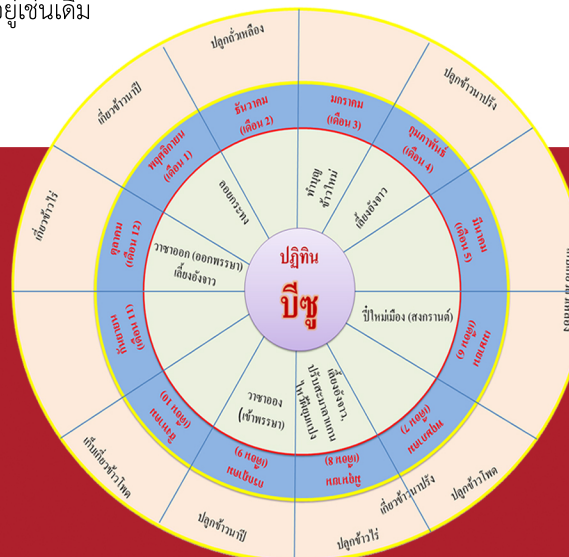
- หมู่บ้านปืซุดอยชมภู หมู่ที่ 7 ตำบลโป่งแพร่ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ชาวปืซูเรียกหมู่บ้านตนเองว่าบ้านห้วยจุ่มปู่กอง มีประชากรชาวปืซู 48 ครอบครัว จากประชากรทั้งหมด 53 ครอบครัว

- หมู่บ้านปืซูผาแดง เดิมเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ของชาวปืซู แต่ปัจจุบัน เป็นบ้านบริวารของหมู่บ้านผาจ้อ หมู่ 10 ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีประชากรชาวปืซู 9 ครอบครัว จาก 80 ครอบครัว
- หมู่บ้านปุยคำ หมู่ 14 ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย เดิมเป็นหมู่บ้านชาวปืซูทั้งหมด แต่ปัจจุบันมีชนชาวพื้นเมือง กลุ่มอื่นๆ อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมด้วย จึงยังไม่สามารถระบุจำนวน ประชากรชาวปืซูได้



วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ชนเผ่าพื้นเมืองปืซูในอดีตนั้นเป็นชนเผ่าที่นับถือผีบรรพบุรุษ โดยมีความเชื่อ เกี่ยวกับพิธีไหว้ผีบรรพบุรุษสืบทอดมา แม้ปัจจุบันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ นับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดแต่ก็ยังมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการไหว้ผีบรรพ บุรุษอยู่เช่นเดิม



วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

พิธีกรรมการไหว้ “อ้งจาวไว หรือผีเสื้อบ้าน” ซึ่งถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วย ค้ำครองหมู่บ้าน ชาวปืซูจะมีการประกอบพิธีนี้ปีละ 3 ครั้ง คือ เดือน 4 (กุมภาพันธ์) เดือน 8 (มิถุนายน) และเดือน 12 (ตุลาคม)

“ปู่ตั้ง” เป็นบุคคลสำคัญในการประกอบพิธีไหว้อ้งจาวไว และเป็นผู้นำ ทางจิตวิญญาณที่สืบทอดทางสายตระกูล ซึ่งปัจจุบันเข้าสู่รุ่นที่ 11 มี นายคำมา วงศ์ลัวะ ทำหน้าที่นี้